

BİRİNCİ DÜNYA HARBI ÖNCESİNDEN BÜYÜK ZAFERE UZANAN SÜREÇTE ÇORLU'DA ÇETECİLİK FAALİYETLERİ

Ali Emre İşlek¹

Özet

XX. yüzyılın başlarından Milli Mücadele'nin zaferle sonlanmasına kadar geçen süreçte Rumeli coğrafyası önemli hadiseler sahne olmuştur. Bu önemli hadiselerin başını Balkan ve Birinci Dünya Harpleri teşkil etmiş; yansıması olarak ise asayişin sağlanmasında sıkıntılarla karşılaşmıştır. Asayişin teminini zorlaştıran hususların büyük bir kısmını adam öldürme, mala ve ırza tasallut gibi suçlar teşkil etmiş ve mahalli idareciler tarafından bunları önlemeye yönelik olarak çeşitli tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Adam öldürme, mala ve ırza tasallut gibi adi suçların bir kısmının faili şahıslar olmakla birlikte önemli bir kısmı Müslüman ahaliyi sindirme, yerinden etme ve nihayetinde Rumeli'den atma hedefi güden Bulgar ve Rum çeteleri ile Ermeni ahaliden kimseler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Rumeli coğrafyasının genelinde yaşanan bu durum Çorlu'da da geçerli olmuş ve asayişin tesisi hususunda Balkan Harbi öncesinde başlayan sıkıntılı süreç Birinci Dünya Harbi yıllarında ve Yunan işgali döneminde de devam etmiştir. Bu dönemde müslüman ahali artan çetecilik faaliyetleri sebebiyle çok büyük güçlüklerle karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte yerel Osmanlı mercilerinin almaya çalıştıkları yetersiz tedbirler sebebiyle asayiş güçlükle temin edilebilmiştir.

Bu çalışmada Balkan Harbi'nden Doğu Trakya'nın işgalden arındırıldığı döneme kadar geçen zaman diliminde Bulgar ve Yunan çeteleri tarafından gerçekleştirilen çetecilik faaliyetleri irdelenecek olup; bu faaliyetleri kimlerin gerçekleştirdiği, kimlerden destek gördükleri, müslüman ahalinin gördüğü maddi-manevi zararlar ve alınmaya çalışılan yetersiz tedbirler hakkında elde edilen bilgilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çorlu, Bulgar Çeteleri, Rum Çeteleri, Müslüman Ahali, Birinci Dünya Harbi.

ACTİVİTİES OF THE GANGS IN ÇORLU BEFORE WORLD WAR I TO GREAT VICTORY

Abstract

Important events accured geography of Rumelia from early years of the XXth century to victory of National Struggle (Turkish Independence War). Many of these occured by big wars such as Balkan and World ar I. As a soon of these, sustaining the security being hard.

¹ Araştırma Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü. eposta: ali.islek@omu.edu.tr

Most of the problems occurred by homicide and extortion to goods or honour. Local administratives tried to take precautions stop these events. Actors of some of these crimes could be ordinary people. Although actors of the many of these gangs of Bulgarian and Greek who achieved assimilate, displaced and finally kicked out the muslim inhabitants of the East Rumelia.

This statue -which have been happened all over the Rumelia-actualized in Çorlu and troubled situation continued from earliest years of Balkan War to invasion of Grece. Muslim inhabitants of the area faced on many troubles. Security could hardly found in this process because of inadequate measures of local administratives.

In this study making an analyse of activities of the gangs of Bulgarian and Greek in time period of the Balkan War to fully independenced of East Rumelia and sharing of the information about participants and supporteers of these terror activities, economic or mental damages of muslims by these crimes and inadequate measures of local administratives

KeyWords: Çorlu, Gangs of Bulgarian, Gangs of Greek, Muslim Inhabitants, World War I.

Giriş

Uzun asırlar boyunca Osmanlı Devleti'nin Anadolu ile birlikte en önemli dayanak noktasını oluşturan Rumeli coğrafyası 18. yüzyıl sonlarından Lozan Antlaşması'na uzanan uzun süreçte önemli hadiselerle şahit olmuştur. Bu önemli hadiselerin ilkinin 18. yüzyılın ortalarından itibaren a'yân, mütegalibe yahut toprak ağası şeklinde isimlendirilen mahalli güç odaklarının müslim ve gayr-i müslim nüfus üzerinde kurduğu baskı ve devlet merkezinden bağımsız olarak harekete etme isteği teşkil etmiştir. Mahalli güç odaklarının sebep oldukları baskı ve bunun sonucunda ortaya çıkan sosyal-ekonomik güçlükler bu güç odaklarına karşı silahlı mücadelelerin başlamasına sebep olmuştur. Bu silahlı mücadele ortamı Fransız İhtilali sonrasında çok güçlü bir biçimde kendine gösteren fikirlerin de tesiriyle bilhassa Sırp ve Rum Osmanlı tebaası üzerinde etkili olmuştur.² Bu durumun bir yansıması olarak mahalli güç odaklarına karşı başlayan mücadeleler çok kısa bir zaman içerisinde yerini yerel Osmanlı makamlarına karşı gerçekleştirilen eylemlere ve müslüman ahaliye karşı işlenen vahşete bırakmıştır.³

² Rumeli'de Sırp ve Bulgar unsurlar nezdinde başlayan hadiselerin sosyal-ekonomik arka planına dair geniş çaplı değerlendirmeler için bkz. Halil İnalcık, Tanzimat ve Bulgar Meselesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1943.

³ 93 Harbi esnasında Rus ordusunun Tuna nehrini aşmasını fırsat bilerek yöredeki Müslümanları en vahşi şekillerde katliama tabi tutan Bulgar komitecilerin faaliyetlerine değinmek dahi bu hususta yeterli bir örnek olacaktır. Bu katliamın bizzat tanığı olarak hatıralarını bütün detaylarıyla anlatan Hüseyin Raci Efendi'nin ölümünden sonra yayınlanan eserinde Müslümanlara karşı işlenen vahşete dair ibretlik kısımlar yer almaktadır. Detaylı bilgi için bk. Hüseyin Raci Efendi, Zağra Müftüsünün Hatıraları (Tarihçe-i Vaka-i Zağra), Tercüman Binbir Temel Eser, İstanbul, 1989.

Yerel Osmanlı makamlarına ve müslüman ahaliye karşı gerçekleştirilen eylemlerin bir değerlendirmesi yapıldığında bu eylemlerin önceleri birbirine yakın bölgelerde fakat farklı sebepler arka planında ve anlık hadiseler şeklinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Eylemlerin daha kanlı bir hal alması ve geniş çaplı isyan hadiselerine dönüşmesi ise çok kısa bir zaman diliminde gerçekleşmiştir. Sürecin yerel ölçekte, anlık hadiseler ekseninden geniş çaplı şiddet olaylarına dönüşmesi Sırp, Rum, Bulgar vd. unsurlar nezdinde ortaya çıkan çetecilik faaliyetleri ile gerçekleşmiştir.

Çetecilik faaliyetleri müslüman ahalinin 19 ve 20. yüzyıllarda maddi, manevi büyük zararlara uğradığı meşakkatli bir dönemin başlangıcı olmuş ve belirtilen dönemlerde gerek Rumeli’de gerekse de Anadolu’da müslüman ahali bir türlü rahat ve sükuna erememiştir. Adam öldürme, dağa kaldırma, mala ve ırza tasallut gibi adi suçlar ekseninde zaman zaman şahıslara zaman zamanda bir beldedeki halkın tamamına yönelik olarak gerçekleşen bu eylemlerin nihai amacı müslüman ahaliyi sindirmek, göçe zorlayarak asırlardır oturduğu yurdundan, yerinden etmek suretiyle Rumeli’den ve Anadolu’dan atmak olmuştur.

Rumeli’de yürütülen çetecilik faaliyetlerinin ilk dönemleri tetkik edildiğinde Sırp, Rum, Bulgar çetecilerinin yalnızca müslüman ahaliyi hedef alan bir siyaset izlemedikleri diğer gayr-i müslim toplulukları yıldırma ve belli amaçlardan vazgeçirme hedefi güttükleri de anlaşılmaktadır. Bununla birlikte çetecilerin diğer gayr-i müslim topluluklara yönelik olarak belirledikleri hedeflerinin zaman zaman kendi etnik menşee ve mezheplerinden olan kimselerle ciddi mücadelelere girişme şeklinde de meydana geldiği anlaşılmaktadır.⁴ Kendileri ile aynı etnik ve mezhebi köke bağlı kimselerle dahi mücadele içerisinde bulunan Sırp, Bulgar, Rum ve Ulah çetecilerinin bu durumları uzun bir süre devam etmiş; bilhassa Makedonya meselesinde her unsurun kendini haklı görmesi sebebiyle müşterek hedefleri olan müslüman ahaliyi sindirme ve Rumeli’den atma fikri etrafında birleşmelerini engellemiştir.⁵

⁴ Hale Şıvgın, “Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Balkan İttifakının Önce Kiliseler ve Çeteler Arasında Başlaması”, Osmanlı, 2. Cilt, s. 479.

⁵ Makedonya Meselesi’ne dair gerek yüksek lisans ve doktora tezi gerekse de makale, bildiri boyutunda çok sayıda akademik çalışma kaleme alınmıştır. Bu çok sayıdaki çalışmanın her birinin künyesine burada yer vermek mümkün olmadığından meseleye dair Kemal Beydilli, Mahir Aydın, Zekeriye Türkmen, Hale Şıvgın, M. Begüm Saatçi, M. Hacısalıhoğlu gibi isimlerin önemli mesai harcadıklarını dikkat çekmekle yetinilecektir.

1908 Jön Türk Devrimi'ni takip eden süreçte meydana gelen hadiseler farklı gayr-i müslim cemaatlere mensup çetecilerin faaliyetlerinin seyri açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. İdareyi elinde tutan İttihatçıların kiliselerin birleştirilmesi noktasında aldıkları kararlar ve bu çerçevede gelişen hadiseler her biri farklı bir amaca sahip olan Sırp, Bulgar, Rum vb. unsurların birlikte hareket edebilecekleri bir zeminin oluşmasına zemin hazırlamıştır.⁶ Bu sürecin doğal bir uzantısı olarak kiliseler ve cemaatler arasında yakınlaşma olması beklenirken bunlardan daha önce çeteler ve çete liderleri arasında işbirliği yapılmaya başlanmış ve bu işbirliği kısa sürede fiile dönüşmüştür.⁷ Balkan Harbi öncesinde ve sonrasında gerek Osmanlı ordularının cephe hattını ve gerisini emniyete alabilmelerinde gerekse de müslüman ahalinin can, mal ve ırzının korunmasında büyük güçlüklerle karşılaşılmasına sebep olmuştur.⁸

Rumeli coğrafyasında müslüman halkın kendini emniyette hissedememesine sebep teşkil eden çete faaliyetleri ve bunlar sebebiyle yaşanan cürümler payitaht İstanbul'a çok yakın bir mesafede bulunan Çorlu'da da meydana gelmiştir. Rum, Bulgar ve Ermeni çetelerinin bu faaliyetleri Balkan Harbi öncesinde aralarında birliğe varılması ve bunları himaye eden devletlerin Osmanlı Devleti'ne karşı ortak bir harp açma niyetlerinin belirmesiyle birlikte artış göstermiştir. Asayişin tesisi hususunda Balkan Harbi öncesinde başlayan bu sıkıntılı süreç Birinci Dünya Harbi yıllarında ve Yunan işgali döneminde de devam etmiştir. Bu dönemde müslüman ahali artan çetecilik faaliyetleri sebebiyle çok büyük güçlüklerle karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte yerel Osmanlı mercilerinin almaya çalıştıkları yetersiz tedbirler ve mütareke ortamının işgalcilere tanıdığı serbestiyet müslüman ahalinin içinde bulunduğu güç şartları daha da zorlaştırmıştır.

Bu çalışmada ana hatları ile verilmeye çalışılan bu arka plan ekseninde Birinci Dünya Harbi öncesinden -Balkan Harbi yıllarından- Milli Mücadele'nin zaferle taçlandırıldığı döneme kadar geçen zaman diliminde Çorlu'da Bulgar, Yunan ve Ermeni çeteleri tarafından gerçekleştirilen faaliyetler irdelenecek olup; bu

⁶ Suat Zeyrek, "Balkan Devletlerinin İttifak Arayışı ve Osmanlı Devleti", Tarih Dergisi, Sayı: 57 (2013/1), ss. 72-89.

⁷ Çetecilerin birlikte hareket etmelerine zemin teşkil eden hususlar ve işbirliği girişimlerinin Osmanlı resmi kayıtlarına yansımaları hakkında detaylı bilgi için bkz. Hale Şıvgın, a.g.m. , ss. 479-483.

⁸ Bu dönemde Trakya havalisinde artış gösteren Rum çete faaliyetleri için bk. Ahmet Efiloğlu, "İttihad ve Terakki'nin Azınlıklar Politikası", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2007, ss. 53-66. Burada künyesine yer verilen doktora tez çalışması daha sonra farklı bir başlık altında yayınlanmıştır. Eserin künyesi şöyledir: Osmanlı Rumları Göç ve Tehcir (1912-1918), Bayrak Yayınları, İstanbul, 2017.

faaliyetleri kimlerin gerçekleştirdiği, kimlerden destek gördükleri, müslüman ahalinin gördüğü maddi-manevi zararlar ve alınmaya çalışılan yetersiz tedbirler hakkında elde edilen bilgilere yer verilecektir.

19. Yüzyıl Sonlarından Balkan Harbi'ne Uzanan Süreçte Çorlu'da Çetecilik Faaliyetleri

Payitaht İstanbul'a yakın bir konumda bulunan Çorlu, Rumeli'de meydana gelen çetecilik faaliyetlerinin odağı olmamış yahut çok büyük çete gruplarının yuvalandığı bir merkez olmamış olsa bile çetecilerin faili bulunduğu adam öldürme, yaralama, adam kaçırmaya gibi birçok önemli olayların yaşandığı bir yer olmuştur. Arşiv belgelerine yansıyan hadiseler tetkik edildiğinde Çorlu'daki ciddi sayılacak ilk çete faaliyetlerinin 93 Harbi'ni izleyen senelerde meydana geldiği ve zaman içerisinde bu faaliyetlerin sürekli hale geldiği anlaşılmaktadır. Bu konuda tespit edilen bir diğer husus ise asayişin temininde belirli dönemlerde zorluklar yaşanması ve çetecilik faaliyetlerinin önünün kesilememesidir. Çetecilerin faaliyetlerinin amaçları ve faaliyet biçimleri incelendiğinde ise adam öldürme, mala, ırza tasallut etme gibi şahısları hedef alanlar kadar tren hatlarına zarar verme gibi stratejik hedeflerin de gözetildiği ve bunların fiiliyata döküldüğü belirlenmektedir.

Çetecilerin faili oldukları ilk hadiselerden birisi Türbedere mevkiinde altmış kişilik bir çetenin zuhur etmesiyle gerçekleşmiş; bu kalabalık çete grubu yönünü sonra Sinekli İstasyonu civarına yöneltmiştir. Çetenin faaliyetleri yerel makamlar tarafından dikkatle takip edilmiş; birkaç gün içerisinde üç beş köyü basıp Bulgaristan'a firar edeceği Silivri kaymakamı tarafından Dahiliye Nezareti'ne bildirilmiştir.⁹ Fakat kaymakamlığa verilen cevapta havalideki askerin sayısının az olduğu bildirilerek -halktan gönüllü olarak katılmak isteyen kimseler de bulunmasına karşın- bu kalabalık çeteyi bertaraf etmeye yetecek sayıda bir kuvvetin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu durum üzerine bir bölük piyadenin gönderilmesi yönünde Harbiye Nezareti'nden istekte bulunulmuştur.

Eşkiyanın nasıl ve ne şekilde tenkil edildiğine dair kayda tesadüf edilememiş olmakla birlikte bu hadiselerden birkaç sene sonrasına tarihli bir kayıttan bu eşkiya grubunun faaliyetlerinin en aza indirildiği ve bir süre içinde olsa asayişin temin edilebildiği anlaşılmaktadır. Fakat aynı kayıttan yer alan bilgilerden eşkiyalık

⁹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Yıldız Perakende Şehremaneti Maruzatı (Y. PRK. ŞH.) 1-61, H. 18 Zilkâde 1299 / M. 1 Ekim 1882.

faaliyetlerinin bu sefer başka bir çetenin güdümünde bir süre sonra tekrar başladığı ve bu kez tarımsal üretimin ciddi oranda zarara uğradığı anlaşılmaktadır.¹⁰

Tarımsal üretimin azalmasına sebep olan bu hadiseler Bulgar Deveci ismindeki bir çetecinin ismiyle anılan bir grubun Çorlu, Lüleburgaz ve Kıkırelili civarındaki faaliyetleri sebebiyle daha da sıkıntılı bir hal almış; bu havalilerin çiftçileri ve tüccarı a'şar iltizamı toplamaya cesaret edememiştir. Meydana gelen hadiseler ve çiftçilerin şikayetleri üzerine yapılan tahkikatta Edirne Vilayeti dahilindeki jandarma müfrezelerinin küçük bir kısmının bu havalilerde istihdam edilebildiği; istihdam edilenlerin ise yer yer bu çetecilik faaliyetlerine göz yumdukları belirtilmiştir.¹¹ Tahkikat neticesinde ayrıca bu havalilerdeki müfrezelerin aylık tayinat giderleri için dört bin lira ayrılması gerekirken bu paranın ancak yarısı olan iki bin lirasının verilebildiği belirtilmiştir.

Meseleye dair yukarıda yer verilenlerden tarım alanlarında ciddi zararların görülmesine sebep olan bu hadiselerin daha ne kadar devam ettiğine dair net bir cevap vermek mümkün olmamakla birlikte tespit edilen başka kayıtların olmaması çetecilerin bir süre sonra ya te'dib edildiklerine ya da faaliyetlerini Çorlu'dan başka bir yere taşıdıklarına işaret etmektedir.

Bununla birlikte Çorlu ve çevresi çete faaliyetlerine bir süre sonra tekrar sahne olmuş; tren hatlarına yönelik olarak daha önce gerçekleştiren eylemlerin benzerleri meydana gelmiştir. Bu kapsamdaki hadiselerin birinde İstanbul'dan kalkan Avrupa treni Çorlu yakınlarındaki Sinekli ile Çerkesköy arasında raylarına zarar verilmek suretiyle durdurulmuş, yolcular soyulmuş, birinci mevki yolcularından ve Osmanlı tabiiyetinden olmayan beş kişi ile makinist dağa kaldırılmıştır. Dağa kaldırılan kimselerin salıverilmesi için ik yüz bin frank istenmiştir. Rehin alınan kimselerin kurtarılmasına teşebbüs edilmesi durumunda ise çeteciler bunları telef edeceklerini belirtmiştir. Sonrasında bu beş kişiden ikisi serbest bırakılmış; serbest bırakılanlar İstanbul'a geri dönmüştür. Meseleyle ilgili yazışmalar İkinci Ordu Kumandanlığı ile yerel merciler arasında bir süre için devam etmiş ve mesele çetecilerin silah bırakmasıyla sona erdirilmiştir.¹²

¹⁰ BOA, İrâde Dahiliye (İ. DH.) 925-73345, H. 20 Şevval 1301 / M. 13 Ağustos 1884.

¹¹ BOA, Yıldız Perâkende Posta Telgraf Nezâreti Maruzatı (Y. PRK. PT.) 3-6, R. 20 Mart 1303 / M. 1 Nisan 1887.

¹² BOA, Yıldız Perakende Askerî Maruzat (Y. PRK. ASK.) 72-82, H. 24 Şevval 1308 / M. 2 Haziran 1891.

Eşkiyalık faaliyetleri ilerleyen süreçte de devam etmiş; bölgede yeterli sayıda zabtiyenin kuvvetinin olmamasından dolayı bu kez on kişilik küçük bir müfreze ortaya çıkmıştır. Bu durum üzerine yapılan yazışmalarda, bu meselenin hallolması hususunda jandarmanın yetki ve görev sahibi olduğuna vurgu yapılarak eşkiyanın takib, tenkil ve ref'inin yapılması istenmiştir.¹³

Alınmak istenen bu önlemlere karşın çetelerin Çorlu ve çevresindeki faaliyetleri bir süre için daha tren hatları ve istasyonları üzerinde devam etmiş; seferlerin güvenliğinin tehlikeye girmesinden çekinen yerel idareciler arasında alınacak önlemlere dair yazışmalar yapılmıştır. Bu saldırıların bir süre sonra önemli bir sorun niteliğine kavuşması yerel yöneticilerin yanında Ticaret ve Nafia Nezareti gibi kurumların yetkililerinin de meseleye dahil olmalarına sebebiyet vermiştir. Kurumlar arasında yapılan bu yazışmalar bir süre sonra sonuç vermiş; sayısı kırk altıyı bulan çeteci yakalanmıştır.¹⁴

Bununla birlikte bu yaşananlardan bir süre sonra İslam ahalisine mensup kimseler de çetecilik faaliyetlerine başlamış ve yerel merciler bu sefer de bunların yakalanması için çaba göstermiştir. Belgelere yansıyan örneklerden Avrupa katarını yoldan çıkarmak cinayetine teşebbüs edip yakalanan sonra hükümetçe salıverilen dört nefer muhacirin tekrar bir çete teşkil ederek Sinekli civarında faaliyete başladıkları; aynı süre içerisinde Pomaklardan oluşan on iki kişilik bir çetenin ise Tekirdağ'dan Çorlu'ya uzanan alanda faaliyetlerde bulunduğu öğrenilmektedir.¹⁵

¹³ BOA, Dahiliye Mektubî (DH. MKT.) 1640-61, H. 22 Zilkâde 1306 / 20 Temmuz 1889.

¹⁴ Kurumlar arasında yapılan yazışmalarda ilginç bilgiler yer almaktadır. Örneğin Babaeski ve Çorlu arasında eşkiya bulunduğu dair yapılan tahkikatta Edirne Vilayeti bölgede eşkiya olmadığı, iddianın asılsız olduğu, eşkiya bulunsu bile Çorlu ile Babaeski arasında yeterli sayıda jandarma olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Ticaret ve Nafia Nezareti'nden gönderilen yazıda ise Çorlu yakınlarındaki Sinekli köyü civarında ve Tekirdağ dolaylarında ufak çaplı eşkiyalık hareketleri olduğuna dair duyumlara yer verilmiştir. Yerel mercilerin sorun olmadığına dair açıklamalarına karşın devlet merkezindeki bir kurumun bölgesel nitelikli bir durum karşısında detaylı bilgiye sahip olması şaşırtıcıdır. Konuya dair sadârete sunulan bir arz tezkiresinde ise iki kurum tarafından verilen farklı bilgilerin gerçek durumun anlaşılmasına engel teşkil ettiğine dikkat çekilerek verilen bilgilere itimat edilemediği ifade edilmiştir. Konu hakkındaki belgelerin künyesi şöyledir: BOA, DH. MKT. 1845-80, H. 23 Zilkâde 1308 / 30 Haziran 1891; BOA, Meclis-i Vâlâ (M.V.) 65-91, H. 2 Zilhicce 1308 / 9 Temmuz 1891.

¹⁵ Bu çetelerin dışında ise kaç kişiden oluştuğu bildirilmeyen bir çete Çorlu civarında hırsızlıkta bulunmuştur. Çorlu ve çevresinde bu dönemde eşkiyalık faaliyetinde bulunan Müslümanlardan bir diğeri ise muhacilerden Mehmed Pehlivan olmuştur. Aldığı cezaya dair bilgilerin yer aldığı arşiv kayıtlarında hangi suçları, kimlerle işlediğine dair bilgi verilmemiştir. Bununla birlikte cezasını Akka Kalesi'nde çekmek üzere 15 sene küreğe mahkum edilmesinden Çorlu ve civarında bir hayli şekavette bulunduğu anlaşılmaktadır. BOA, Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO) 1705-127858, H. 3 Cemâzie'l-evvel 1319 / M. 18 Ağustos 1901; BOA, DH. MKT. 2525-112, H. 8 Cemâzie'l-evvel 1319 / M. 23 Ağustos 1901; BOA, İrade Askeriye (İ. AS.) 37-14, H. 25 Rebîu'l-âhir 1319 / M. 11 Ağustos 1901.

Çorlu ve çevresindeki çetecilik faaliyetleri Balkan Harbi öncesindeki birkaç yıllık süreçte farklı bir hal almış, Rum çetecilerin artan bir ivmede devam eden faaliyetleri bunların Tekirdağ'daki Yunan Konsolosluğu ile bir bağlarının olup olmadığına dair İkinci Ordu Kumandanlığı ile Edirne Vilayeti arasında yazışmaların gerçekleşmesine sebep olmuştur. Meseleye dair Mülazım İsmail Hakkı Bey tarafından yapılan tetkikatta fesad hareketinde bulunan kimseler içerisinde Yunan tebaasından kimsenin olmadığına anlaşıldığı belirtilmiş; buna mukabil Rumların bu hareketlerinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması istenmiştir.

Bununla birlikte Rum çetecilerin faaliyetleri yalnızca İslam ahalisine yahut Osmanlı makamlarına yönelik olmamış; bunların sebep olduğu şiddetten kendi milletlerinden insanlarda etkilenmiştir. Bu konuya dair belgelere yansıyanlardan Çanta köyüne mensup iki Rum'un, Sultan Çiftliği'ne giderek fikirlerine iştirak etmeyen bir Rum bakkala saldırdıkları ve bu kargaşalık esnasında Çorlulu bir Rum'un kendi milletinden olan iki Rum tarafından saldırıya uğrayıp yaralandığı öğrenilmektedir. Meseleye dair daha kapsamlı bir kayıttan ise Rumların yalnızca Çorlu'da çetecilik faaliyeti yürütmedikleri, İstanbul'da ve Marmara Denizi'nde bir takım kaçakçılık işlerinde dahi buldukları anlaşılmaktadır.

Arşiv belgelerine yansıyan bir diğer çetecilik faaliyetinde ise bu kez Sarkis isimli bir Ermeni'nin ismi yer almış; bu sahiş Çorlu'da çetecilik faaliyetleri yaptıktan sonra Avrupa'ya firar etmiş, bir süre sonra ise Bergos civarında görülmüştür. Hatta bu süreçte bölgedeki Ermenilerden sarraflık, manifaturacılık gibi işlerle uğraşan nüfuz ve para sahibi kimseler aralarında topladıkları parayla Ahyolu kazasında Hoca Ömer köyünden 150 dönüm araziyi müştemilatıyla birlikte satın alıp Sarkis isimli çeteciye vermişlerdir.¹⁶

Balkan ve Birinci Dünya Harbi Senelerinde Çorlu'da Çetecilik Faaliyetleri

Çorlu ve çevresinde 93 Harbi sonrasında yoğunlaşan çetecilik faaliyetlerinin önemli kırılma noktalarından birini Balkan Harbi öncesindeki ve esnasındaki kargaşa ortamı ve bu esnada Rum çetecilerin sebep oldukları hadiselerin sayısında yaşanan artış teşkil etmektedir. Bu kırılma noktası Balkan Harbi'nin beraberinde getirdiği asayiş güçlüğü ile birlikte daha da derinleşmiş; bu esnada Rum, Bulgar ve Ermenilerden

¹⁶ BOA, Sadâret Mektubî Mühimme Evrakı (A). MKT. MHM.) 547-20, H. 24 Ramazan 1320 / M. 25 Aralık 1905.

Bulgar ve Yunan ordularıyla işbirliği yapanlar olmuştur.¹⁷ Bu esnada bilhassa Çatalca'ya kadar ilerleyen Bulgar ordusunu durdurmak için çeşitli tedbirler alınmış ve etrafın güvenliğini sağlamak için bölgede bulunan eşkıya çeteleri tedib edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte çetelerin tedib edilmesine karşın bölgedeki gayri müslim halkın Bulgar ordusuna yardımları engellenememiştir. Takip eden süreçte Bulgarlarla 3 Aralık 1912 tarihinde mütareke yapılması savaşın beraberinde getirdiği yıkımı azaltmak noktasında önemli olmuştur. Fakat bu sırada Bulgar ordusu mensupları bölgedeki Rum çetecilerine el altından destek vermiş ve kendilerinin işgali altında olmayan İslam köylerine saldırmalarını teşvik etmiştir. Bu durum İslam ahalisinin savaşın getirdiği tahribatın daha ağırlıyla karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur.¹⁸ Bulgarların çetecilere verdikleri destek bununla da sınırlı kalmamış; Marmara Denizi üzerindeki iskelelerden kaçakçılık yapmalarını da desteklemiştir.

Bulgar çetelerinin bu dönemdeki bir diğer önemli faaliyeti Uzunköprü-Hadımköy'e uzanan tren yolu hattında Rum çetecilerin yaptığı gibi saldırılar gerçekleştirme tasavvuru olmuş; önlemler alınmasına rağmen bazı bölgelerde ise bu tasavvurlarını gerçekleştirme imkanına kavuşmuşlardır.

Bu dönemde Çorlu'daki asayişin sağlanması hususunda engel teşkil eden durumlardan bir diğeri ise Yunanistan'ın Tekirdağ ve çevresinde ikamet eden Ermenilerden 18 ile 35 yaşları arasında bulunan kimseleri kendi ordusu saflarında bulunmaya mecbur etmesi olmuş; Ermenilerden bir kısmı kerhen iştirak etmiş bir kısmı ise firar etmiştir. Bunlardan teşkil edilen gruplar çeteci görünümünde Çerkesköy-Çorlu mıntikasındaki köylere baskın yaparak ahalilerinden ileri gelenleri darp ve işkence ile Edirne'ye sevk etmiştir.¹⁹

¹⁷ Bu hususta meydana gelen gelişmelere dair bk. Ahmet Efiloğlu, “ Balkan Savaşı'nda Bulgar ve Yunan Ordularıyla İşbirliği Yapan Rum, Bulgar ve Ermenilere Genel Af İlanı ve Affın Uygulanışı”, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı: 20 (2011), ss. 41-81. Bulgar Ordusu saflarında gönüllü olarak bulunan Ermenilere dair ayrıca Bülent Yıldırım'ın çok sayıda akademik çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde meseleyi daha geniş ölçüde özetleyen bir çalışması için bk. Bülent Yıldırım, “I. Balkan Savaşı'nda Bulgaristan Ordusundaki Gönüllü Ermeni Birliği”, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı: 13 (2008), ss. 77-93. Bulgar ordusuna yardımda bulunan Osmanlı tebaasından gayr-i müslimlere dair bk. Mustafa Selçuk, “Marmara Havzasında Yaşayan Gayri Müslim Halkın Balkan Savaşlarında Bulgar Ordusuna Yaptığı Yardımlar”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Güney-doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı 13, ss. 951-103.

¹⁸ Mustafa Selçuk, a.g.e., s. 99.

¹⁹ Yunan ordusu subaylarının teşvikleriyle yerli Rumlardan ve Yunanistan'dan gelen kimselerden dört yüz kişilik oldukça kalabalık bir çete teşkil edilmiştir. Bu önemli bir gelişme olmuş, başını Çakmaslı Manolik'in çektiği kalabalık topluluk önce Pulahiye akabinde Kadıköy civarında çeşitli katliamlarda bulunmuştur. BOA, Dahiliye Emniyet-i Umumiye Seyrû Sefer Kalemi (DH. EUM. SSM.) 46-30, H. 7 Zilhicce 1339 / M. 12 Ağustos 1921.

Yunan ordusu saflarına zorla katılanlar dışında Ermenilerden gönüllü olarak teşkil eden çeteler de olmuştur. Örneğin Saray mevkiinde elli kişilik bir çetenin bulunduğu, Çorlu civarındaki Ermeni çetelerinin tahribat yaparak Tekirdağ ve Çerkesköy taraflarına kaçtıkları; ve yine Çorlu'da henüz sevk edilmemiş Yunan ordusu fertleri bulunduğu Çatalca mutasarrıfı tarafından ilgili makamlara rapor edilmiştir.²⁰

Doğu Trakya'nın Yunanlılarca İşgal Edildiği Dönemde Çorlu'da Rum Çete Faaliyetleri

Mondros Mütarekesi'ni takip eden süreç Çorlu'nun da içinde bulunduğu Doğu Trakya'da Yunanlıların desteğini arkasına alan Rum çetelerinin yoğun faaliyetler içerisine girdikleri bir dönem olmuştur.²¹ Doğu Trakya'nın hukuksuz bir sürecin uzantısı olarak Yunanlılarca işgali bu dönemi başlatmış, Çorlu ve çevresi için önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir. İlk olarak miralay ve kaymakam rütbesindeki bir subayın emrinde bulunan 13. Yunan Alayı Çorlu'da konuşlandırılmıştır.²² Bu konuşlanma Yunan ordusu bünyesindeki subay ve erlerin bölgedeki çetecileri kimi zaman örtülü olarak kimi zaman ise aleni destekleriyle devam etmiştir.²³ Çetecilerin faili oldukları adam öldürme, yaralama gibi sahşa karşı işlenen suçlarda bu dönemde meydana gelmiştir. Bu kapsamda değerlendirilebilecek hadiselerin birinde Çorlulu Yeğenzâde Mehmed Bey'in çiftliğine Rum çetecileri tarafından taarruzda bulunulmuş; çiftliktekilerin karşılık vermeleri üzerine bir saat kadar mücadele yaşanmış ve sonunda çeteciler çareyi Çanta köyü tarafına kaçmakta

²⁰ BOA, İrade Dahiliye Şifre (İ. DH. ŞFR.) 661-48, R. 21 Kânun-ı evvel 1338 / M. 21 Aralık 1922.

²¹ Bu dönemde Marmara havzasında faaliyet gösteren Rum ve Ermeni çetelerinin isimlerine ve gerçekleştirdikleri katliamlara dair detaylı bilgi için bkz. Hasan Ali Polat, "Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren Müfrezeler, Milis Kuvvetleri ve Çeteler (1918-1922)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2008, ss. 45-68.

²² BOA, Dahiliye Emniyet-i Umumiye Asayiş Kalemi (DH. EUM. AYŞ.) 59-93, H. 14 Receb 1340 / M. 13 Mart 1922.

²³ Yunan subayları tarafından teşkil edilen ve mevcudu on iki bin kişiyi bulan bir gruba Çorlu'da eğitim verilmiştir. Bu durum karşısında Osmanlı makamları yerel idarecilerin dikkatli olmasını ve durumu izlemelerini istemiştir. BOA, MV. 223-158, H. 13 Ramazan 1340 / M. 10 Mayıs 1922. 1919 senesinde Çorlu'da katledilen bir Müslümanın katleden zanlı, soruşturma esnasında katletme emrini Bergos'taki Yunan Kumandanı'ndan aldığı iddiasında bulunmuş; bu iddia sebebiyle Osmanlı ve Yunan makamları arasında karşılıklı suçlamalar meydana gelmiştir. BOA, DH. EUM. AYŞ. 7-70, H. 6 Şaban 1337 / M. 7 Mayıs 1919.

bulmuştur.²⁴ Bir diğer hadise olarak ise Dere köyü civarında Yahya oğlu Mustafa ismindeki kimse çeteciler tarafından katledilmiştir.²⁵

Sürecin devamında Yunan ordusunun desteğinde kurulan çetelerin faaliyetlerin yalnızca Çorlu ile sınırlı kalmamış; Çorlu'nun ikmal ve lojistik noktasını teşkil ettiği geniş bir çete ağına evrilmiştir. Nitekim Marmara havzasındaki ve bilhassa Çorlu'nun içinde bulunduğu Doğu Trakya'daki İslam ahalisine karşı yürütülen vahşet ve katliamlarda Çorlu'daki Yunan subaylarından destek alan çeteciler başı çekmiştir.²⁶

Askeri kaynaklarca ve ilgili yerel mercilerce hazırlanan aylık havadisleri içeren vukuat cetvellerinde ve istihbari kayıtlarda Yunan ordusunun çetecilere verdiği destek “Yunanlıların Şarkî Trakya’da yaptıkları çete teşkilatı” şeklinde adlandırılmıştır. İlgili raporların birinde Çerkesköy’de on tane kuvvetli çete teşkil ettikleri; bu çetelerden birinin mevcudunun yirmi diğerinin ise yirmi beş olduğu bildirilmiştir. Vize’de ise kırk kişilik bir çetenin teşkil edildiği yine raporda bildirilmiştir.²⁷ Bu rapordan önceki bir tarihe kayıtlı bir kayıta Çerkesköy’de üç tane kuvvetli çete teşkil ettikleri bildirilmişken sonra bu çetelerin sayısının ona çıktığı istihbaratına yer verilmiştir.²⁸

Bununla birlikte Çorlu bu dönemde yukarıda yer verildiği üzere çeteciler için önemli bir lojistik ve ikmal merkezi konumunda bulunmakla birlikte Keşan²⁹, Malkara, Terkos³⁰, Çatalca gibi civarında bulunan önemli kaza merkezlerine nazaran çetecilik faaliyetlerinden daha az zarar görmüştür.³¹

²⁴ BOA, DH. EUM. AYŞ., 25-35, H. 8 Safer 1338 / M. 3 Ekim 1919.

²⁵ BOA, Dahiliye Şifre (DH. ŞFR.) 92-108, H. 4 Muharrem 1337 / 10 Ekim 1918; BOA, DH. ŞFR. 597-100, R. 7 Kanun-ı evvel 1334 / M. 7 Aralık 1918.

²⁶ BOA, DH. EUM. AYŞ. 60-3, H. 1 Şaban 1340 / M. 30 Mart 1922.

²⁷ Hatt-ı fâsıl komiser kaymakamı Cemil tarafından kaleme alınan raporda Yunanlıların müslüman ahalinin yediden yetmişe uzanan her ferdine karşı işledikleri cürümler detaya inilmeden, genel ifadelerle üst makamlara hatırlatılmıştır. İlgili raporda ayrıca Çorlu yakınlarındaki Sarıköy ve Çiftlikköy çiftlikleri yakınlarında konuşlu bir Yunan Karakoluna mensup askerlerin beş kişilik bir çete tarafından pusuya düşürülmelerine yer verilmiştir. Pusu kuran çete mensuplarının asıl hedeflerinin Osmanlı jandarma devriyeleri olduğu ise ayrıca belirtilmiştir. BOA, DH. EUM. AYŞ. 59-95, H. 15 Receb 1340 / M. 13 Şubat 1922.

²⁸ BOA, DH. EUM. AYŞ. 59-93, H. 14 Receb 1340 / M. 13 Mart 1922. İlgili raporda ayrıca Çorlu’da konuşlu 13. Yunan Alayı’nın çevresindeki bölgelerde yüz elli, iki yüz kişilik mevcudu bulunan karakollar inşa edildiği istihbar olunmuştur.

²⁹ Keşan ve havalisinde faaliyet gösteren Rum çetelerinden Karabıyık Dimitri Çetesi’nin yaptığı katliamlara dair bkz. Hasan Ali Polat, a.g.t. , ss. 53-55.

³⁰ Terkos ve Çatalca civarında Rum çetelerinden Kommit Çetesi İslam ahalisine çok büyük zararlar vermiştir. Detaylı Bİlg için bkz. Hasan Ali Polat, a.g.t. , ss. 48-49.

³¹ Nitekim 1919 senesi Kasım ve Aralık aylarında Tekirdağ, Çatalca, Keşan, Malkara, Uzunköprü gibi kazalarda Rum ve Ermeniler tarafından katledilen Müslümanların sayısı aylık bazda iki, üç civarında

Trakya’da bu dönemde faaliyet gösteren Rum teşkilatlarının başında Yardım Komitesi ile Trakya Komitesi gelmiş³²; bunlardan bilhassa Yardım Komitesi çeşitli sebeplerle farklı bölgelere gitmiş Rumların yerlerine geri getirilmeleri noktasında faaliyet göstermiştir.³³ Komitenin faaliyetleri detaylı olarak incelendiğinde masum görünen bu fiilin arka planında Rum çetelerine insan kaynağı ve lojistik temin ederek yöredeki müslüman halkın rahatsız edilmek istendiği; böylece asayiş ve güvenliğin bozulmasına çalışıldığı anlaşılmaktadır.³⁴

Nitekim Edirne Polis Müdüriyeti’nin 16 Mart 1920 tarihli raporunda Çorlu’daki Yunan kuvvetlerinin faaliyetlerinin bazı mühim noktalarına dikkat çekilmiştir. Raporda Yunan kuvvetlerinin talimleri bittikten sonra kumandanların ve askerlerin hep birlikte Yunan şarkıları söyledikleri; bu durumun şimdilik bölgedeki Hristiyan ahali üzerinde taşkınlık ve şımarıklığa sebebiyet vermemiştir. Ancak Mart ayının birinci günü alaturka saatle üç sıralarında Balçık mezraası mevkiinde Niko isiminde bir kimsenin taşkınlıkta bulunması üzerine kendisini devriye memurları derdest etmiş; bu sırada Yunan devriye memurları duruma el koymuştur.³⁵ Bu durum üzerine Osmanlı ve Yunan makamları arasında yazışmalar yapılmış ve merkurum Niko Osmanlı makamlarına teslim edilmiştir. Bu duruma benzer bir hadise bir müslümanın çeteciler tarafından katledilmesinin önüne geçen Türk devriyelerinin fiilini kendi askerlerine karşı yapılmış hareket gibi göstermeye çalışan bir yunan subayının tahrikiyle meydana gelmiştir.³⁶

iken Çorlu’da yalnızca bir katl hadisesi gerçekleşmiştir. BOA, DH. EUM. AYŞ. 30-36, H. 21 Rebû’l-âhir 1338 / M. 13 Ocak 1920.

³² Her iki komite de, Rumların çete kurma ve Trakya’da asayişin bozulması yönündeki faaliyetlerine büyük katkılar sağlıyorlar, mütarekenin yedinci maddesi uyarınca Trakya’nın yabancılar tarafından işgaline yol açacak bir durum ortaya çıkarmak için de çaba harcıyorlardı. Hasan Ali Polat, a.g.t. ss. 41-42.

³³ Tefik Bıyıklıoğlu, Trakya’da Mili Mücadele, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1997. Cilt 1, ss. 200-201.

³⁴ Hasan Ali Polat, “Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesi’nde Faaliyet Gösteren Rum ve Ermeni Çeteleri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 26 (2011). İstanbul’daki Rum Patrikliği’nin çeşitli yerlerde ortaya çıkan Pontusçu faaliyetlerdeki merkezi rolüne dair ayrıca bk. Mucize Ünlü, “Mütareke Yıllarında İstanbul Merkezli Pontusçu Faaliyetler”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 9 (2004), ss. 155-167.

³⁵ BOA, BOA, DH. EUM. AYŞ. 35-38, H... Raporda ayrıca Osmanlı makamlarının raporunda ayrıca Burgaz civarında 15.000 kişilik bir Fransız müfrezesinin bulunduğu; Tekirdağ tarafına incelemelerde bulunmak üzere bir İngiliz zabiti gelmiş; kendisini Tekirdağ’daki müfrezenin kumandanı olan Kol ağası ile üç zabıt ve iki asker karşılaşmıştır. Ardından Hristiyan tüccardan bir kimsenin evinde ağırlandı. Tekirdağ’da Divan-ı Harb-i Örfi’de yargılanan Yorgi oğlu Kalfa Nonida’nın isimli kimsenin yargılanmasına İngilizlerin aracılık yapmaları sebebiyle Osmanlı makamlarınca son verildiğine dair bilgilerde yer almaktadır.

³⁶ BOA, DH. EUM. AYŞ. 7-70, H. 6 Şaban 1337 / M. 7 Mayıs 1919.

Martın beşinci gününde ise Evangelos yortusu dolayısıyla hristiyan dükkanları Yunan kumandanının emriyle kapatılmıştır. Hristiyan tüccarların dükkanları ve ikametgahları Yunan bayrakları ile donatılmıştır. Bu hareketliliği ise Hristiyan ahalinin Yunan ordugahı zabitleriyle birlikte katıldıkları kilise ayini takip etmiştir.³⁷ Belirtilen bu gelişmelerin yanında çetecilere verilen destek devam etmiş, bizzat Yunan kuvvetlerine mensup bazı kimselerin kılık değiştirmek suretiyle çetecilere iştirak etmeleri ile devam etmiştir. Bu hususta elde edilen istihbari bilgiler Tekmil-i Hudud-ı Emniyet Müftütlüğü'nce tanzim edilen 3 Haziran 1922 tarihli bir raporla Çatalca Mutasarrıflığı'na ve Umum Jandarma Kumandanlığı'na bildirilmiştir.³⁸ Umum Jandarma Kumandanlığı'ndan gönderilen 5 Haziran 1922 tarihli ve 10503 numaralı cevabî yazıda bu gelişmeler karşısından alınması gereken tedbirlerin alınması istenmiş olup ilgililerin görevlerinde ihmalde bulunmamaları istenmiştir. Aynı güne tarihli ve bu kez Çatalca Mutasarrıflığı'na ve Umum Jandarma Kumandanlığı'na gönderilen bir diğer cevabi yazıda ise otuz kişi oldukları bildirilen çetenin yirmi bir ferdinin Çorlu'da oldukları ve hareketlerinin takip edildiği bildirilmiştir. Konuyla alakalı yazışmalar ilgili merciler arasında 12 Haziran tarihine kadar devam etmiştir.

Çorlu'nun müslüman ahalisini bu süreçte sıkıntıya sokan bir diğer gelişme ise Yunan ordusu mensubu kimselerin başını çektikleri ve müslümanlardan bazı kimselerin öldürülmesi bazılarının ise ırz ve mal emniyetlerinin kalmamasına sebep olan hadiselerin meydana gelmesidir. Bu hadiseler çetecilerin acımasızlıklarından daha az zarar verici olmamıştır. Örneğin İslam ahalisine karşı işlenen fenalıklardan birinde Ayşe isminde bir kadına kendi evinde tecavüz edilmek istenmiş, kadının komşusu evine kendini güçlkle atmasıyla kurtulmuştur. Yine Çorlu sakinlerinden Emine hanım sokakta iken Yunan ordusu askerleri çarşafına saldırıp kıyafetlerini parçalamışlardır. Osman Ağa'nın hanımına dört Yunan askeri tecavüze yeltenmiş, kadının çığlık atmasıyla yardımına koşulmuştur.³⁹

Yer verilen bu hadiselere benzer olarak meydana gelen başka hadiselerde Osmanlı makamlarınca Yunan makamlarına bildirilmesine rağmen Yunan makamlarınca tedbirlerinin alınmadığı gibi müslüman ahalinin çete teşkil ettiği suçlaması yöneltmiştir. Osmanlı makamlarının bu minvaldeki bilgilendirmelerinin

³⁷ Çorlu'da Rumların çoğunlukta bulunduğu bir mahalde gerçekleşen yortuya dair bilgiler için bkz. BOA, DH. EUM. ECB. 23-60, H. 14 Receb 1337 / M. 15 Nisan 1919.

³⁸ BOA, Dahiliye Kalem-i Mahsus (DH. KMS.) 60-3/ 47, H. 22 Receb 1340 / M. 21 Mart 1922.

³⁹ BOA, DH. EUM. EYŞ. 11-52, H. 5 Cemâzie'l-evvel 1337 / M. 6 Şubat 1919.

biri karşısında İstanbul'da bulunan Yunan Ordu Komiserliği'nce EFBO 18 Ocak 1922 tarihli ve 16 numaralı takrirde Yunan birliklerine isnad edilen suçlamalara evap vermiştir. Cevabî yazıda özetle şu bilgiler yer almıştır:

“...Ressam Niyaz, Hacı Osman Kalfa, Ali Pehlivanzâde Hüseyin ve Receb İzzet oğlu Emin isimlerindeki Çorlu ahalisinden Müslümanların Osmanlı makamları tarafından iddia edildiği üzere sebepsiz yere öldürülmemişler, Yunan ordusunda fesat çıkarmış olmalarından yalnızca tutuklanmışlardır. Bu şahıslardan Hacı Osman Kalfa uzun zamandır muzdarip olduğu rahatsızlığı sebebiyle Filibe Hastanesi'nde tedavi edilmekte iken vefat etmiş, diğerlerinin ise bakımlarına ayrıca ihtimam gösterilmiştir. Bâb-ı Âli tarafından işkenceyle öldürüldüğü iddia edilen Receb isimli şahıs ise diğerleri gibi sağlıklı bir kimse olup yine onlarla birlikte salıverilmiştir. Hatta bu husustaki evrakı rızasıyla imzalamıştır. Silah sakladığı gerekçesiyle tutuklanıp Kırkkilise (Kırklareli)'ye sevk edilen Arnavud Beğ ise dört gün sonra salıverilmiştir.

İbrahim oğlu Fevzi, Emin oğlu Ömer, Hasan oğlu İbrahim, Bağlı İbrahim, Mehmed Ağa, Süleyman Çavuş, Ahmed oğlu Mustafa Efendi ve Osman oğlu Ali isimli şahıslar Çorlu'da çete teşkiline iştirak etmek ve silah taşımak suçlarından dolayı tevkif edilmişse de Yunan makamları bunları serbest bırakmıştır. Bunlardan Ahmed oğlu Mustafa Efendi ve Osman oğlu Ali hafifçe cerh olunmuştur. Memurin-i Yunaniye bu yaşananlardan son derece üzgün olmuştur. Yunan makamlarınca tutuklanan on altı kişi dışında bir de Bulgarlarca Yunanlılara teslim edilen Dereli Yusuf Ağa diğerleri ile birlikte tahliye edilmiştir. Bu ifade edilenlerden anlaşıldığı üzere Bâb-ı Âli'nin İslam ahalisine zulm edildiğine dair iddiaları doğru değildir. Bilakis Yunan memurları meydana gelenler karşısında oldukça müsamahalı davranmıştır...”⁴⁰

Yunan makamlarının yukarıda verilen çerçevedeki kendilerini suçsuz, kabahatsiz; müslüman ahaliyi ise fitneci, bozguncu göstermeye yönelik fiil ve propagandaları karşısında müslümanların kendilerini aynı ölçüde savunabilmeleri açısından bazı tedbirlerin alınması gündeme gelmiş ve mahalli milis kuvvetleri teşkil edilmesi yoluna gidilmiştir.

Çetecilik Faaliyetleri Karşısında Türk Milis Kuvvetlerinin Faaliyetleri

Yunan ordusunun kimi durumlarda el altından kimi durumlarda ise aleni olarak verdiği destekle Doğu Trakya'yı müslüman ahali için bir yangın yerine çeviren Rum çetecileri karşısında bölgedeki Müslümanlar nefsi müdafaa noktasında bazı girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimlerin en önemlisi Ankara merkezli olarak yürütülen Milli Mücadele'nin temsilciler göndermek suretiyle içerisinde yer almış olmaktadır. Fakat bu girişimlerin kısa vadede en etkili çözümleri getireni teşkil edilen

⁴⁰ BOA, DH. KMS. 60-3/ 43, H. 22 Receb 1340 / M. 21 Mart 1922.

milis kuvvetleri yoluyla Müslümanların can, ırz ve mal güvencelerinin korunmasına çaba göstermek olmuştur. Bu amaçla Kırklareli bölgesinde on dört kişilik İrfan Bey Milis Kuvveti ile Filibeli Hüseyin Müfrezesi yerli Rum çetelerinin faaliyetlerinin önüne geçmek amacıyla oluşturulmuştur. Çorlu-Lüleburgaz-Babaeski hattında ise bölgedeki demiryolu hattının kontrol altında tutulmasını sağlamak için Köylü Mehmet Milis Kuvveti teşkil edilmiştir. Bu milis kuvveti Katranca demiryolu köprüsünü havaya uçurmak suretiyle Yunanlıların demiryolu kullanımının önüne geçmiş ve büyük bir hizmeti yerine getirmiştir. Demirköy de ise teşkil edilen Yüzbaşı Mazhar Bey Milis Kuvveti, Fatih dökümhanesi yakınlarındaki Rum çete faaliyetlerini önlediği gibi Yunan jandarma karakollarına da zaman zaman baskınlarda bulunarak Müslümanlar üzerindeki baskıyı bir nebze olsun azaltma yoluna gitmiştir.⁴¹

Sonuç

93 Harbi Sonrası'nda oluşan gergin atmosferin bir yansıması olarak Çorlu ve çevresinde giderek artan bir ivme kazanan çetecilik faaliyetleri yirminci yüzyıl başlarından Balkan Harbi'ne uzanan süreçte devam etmiştir. Bu süreçte Balkan devletleri ve bu devletlerin milli kiliseleri nezdinde kurulan ittifaklar çeteler vasıtasıyla süregelmekte olan şiddet ve karmaşayı daha da artırmıştır. Bu durumun bir yansıması olarak daha Balkan Harbi patlak vermeden müslüman halkın daha da zor koşullarla karşı karşıya kaldığı bir sürece girilmiştir. Bu süreç Milli Mücadele'nin zaferle sonlandığı; Mudanya Mütarekesi ve Lozan'la Doğu Trakya'nın sükunete kavuştuğu döneme kadar fasılasız olarak devam etmiştir.

Bu uzun süreçte, yukarıda temas edilmeye çalışıldığı üzere Bulgar, Rum, Ermeni çetelerinin büyüklü küçüklü gruplar halindeki faaliyetleri meydana gelmiştir. Bu faaliyetler kimi durumlarda çetecilerin bizzat Bulgar ve Yunan ordularına mensup kimselerce desteklendikleri organize yağma ve talan hareket dönüşmüştür. Osmanlı makamları çete faaliyetlerini yakından takip etmiş ve istihbari bilgileri ilgili birimlerle koordineli olarak değerlendirmiş olsa da gerek yeterli zabtiye kuvvetinin olmaması gerekse de dönemin şartları hadiselerle doğrudan müdahalede bulunmalarını mümkün kılmamıştır. Müslüman ahali ise bu durum

⁴¹ Hasan Ali Polat, a.g.t. , ss. 89-90.

karşısında nefis-i müdafaada bulunmuş ve teşkil edilen milis kuvvetleri vasıtasıyla can ve mal güvenliğini sağlama noktasında kazanımlar elde etmiştir.

KAYNAKÇA

1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) Belgeleri⁴²

BOA, DH. EUM. SSM.
BOA, DH. ŞFR.
BOA, DH. EUM. ECB.
BOA, DH. KMS.
BOA, Y. PRK. ŞH.
BOA, İ. DH.
BOA, DH. MK.
BOA, BEO
BOA, İ. AS.
BOA, Y. PRK. PT.
BOA, Y. PRK. ASK.
BOA, A}. MKT. MHM

2. Araştırma ve İncelemeler

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Mili Mücadele, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1997.

Efiloğlu, Ahmet; "İttihad ve Terakki'nin Azınlıklar Politikası", İstanbul Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2007.

-----; " Balkan Savaşı'nda Bulgar ve Yunan Ordularıyla İşbirliği Yapan Rum, Bulgar ve Ermenilere Genel Af İlanı ve Affın Uygulanışı", Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı: 20 (2011), ss. 41-81.

Hüseyin Raci Efendi, Zağra Müftüsünün Hatıraları (Tarihçe-i Vaka-i Zağra), Tercüman Binbir Temel Eser, İstanbul, 1989.

İnalcık, Halil; Tanzimat ve Bulgar Meselesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1943.

Polat, Hasan Ali; "Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren Müfrezeler, Milis Kuvvetleri ve Çeteler (1918-1922)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2008.

⁴² Çalışmada yer verilen belgelerin dosya ve gömlek numaralarına metin içi dipnotlarda yer verildiği için Kaynakça'da yalnızca fon adlarına yer verilmiştir.

- Selçuk, Mustafa; ‘‘Marmara Havzasında Yaşayan Gayri Müslim Halkın Balkan Savaşlarında Bulgar Ordusuna Yaptığı Yardımlar’’, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Güney-doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı 13, ss. 95-103.
- Şıvgın, Hale; ‘‘Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Balkan İttifakının Önce Kiliseler ve Çeteler Arasında Başlaması’’, Osmanlı, 2. Cilt, ss. 478-483.
- Ünlü, Mucize; ‘‘Mütareke Yıllarında İstanbul Merkezli Pontusçu Faaliyetler’’, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 9 (2004), ss. 155-167.
- Yıldırım, Bülent; ‘‘I. Balkan Savaşı’nda Bulgaristan Ordusundaki Gönüllü Ermeni Birliği’’, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı: 13 (2008), ss. 77-93.
- Zeyrek, Suat; ‘‘Balkan Devletlerinin İttifak Arayışı ve Osmanlı Devleti’’, Tarih Dergisi, Sayı: 57 (2013/1), ss. 69-103.